

Geliş Tarihi / Received Date
19.09.2022

Kabul Tarihi / Accepted Date
28.12.2022

Ulusal Haber Ajansları Üzerinden Orman Yangını Haberlerinin Risk İletişimi Bağlamında Değerlendirilmesi

Evaluation of Forest Fire News in the Context of Risk Communications Through National News Agencies

Simge Deniz DEMİREL¹

Öz

Son yıllarda dünya genelinde yoğun bir şekilde yaşanan orman yangınları, gerek iklimsel koşullara gerekse de antropojenik etkilere bağlı olarak ortaya çıkmakta ve insan-çevre sağlığı için ciddi bir risk oluşturmaktadır. Toplumsal, ekonomik ve ekolojik bağlamda değerlendirilebilecek çeşitli risk ve tehditleri içerisinde barındıran orman yangınlarının nedenlerine, gerçekleşme anına ve sonrasında ortaya çıkan sonuçlara yönelik küresel ve ulusal düzeyde gerçekleştirilecek bir bilgilendirme süreci sağlıklı bir risk yönetimi açısından gerekli görülmektedir. Olaya ya da konuya ilişkin risklerin ortaya konmasında, alınan kararların, uyulması gereken tedbirlerin hızlı ve doğru bir şekilde kamuoyuna aktarılmasında ve risklerin bertaraf edilmesinde medyanın öncü bir konumda olduğu düşünülmektedir. Özellikle de Türkiye’de bölgesel olarak ani gelişen ya da gelişmesi muhtemel olan olayların takip edilmesinde, kitle iletişim araçlarına servis edilmesinde ve topluma aktarılmasında ulusal haber ajanslarının rolünün de oldukça büyük olduğu görülmektedir. Türkiye’de herhangi bir bölgede meydana gelen orman yangınlarının neden olduğu, nasıl bir gelişim gösterdiği, sonuçlarının neler olduğu üzerine ulusal haber ajansları tarafından servis edilen haberler ve habere ilişkin görsel unsurlar, hızlı ve güncel bilginin topluma aktarılmasında ve izlenmesi gereken yolların ortaya konmasında önem teşkil etmektedir.

Bu çalışmanın amacı, ulusal haber ajanslarında yer alan orman yangını haberlerinin nasıl ve ne şekilde sunulduğunu içerik analizi yoluyla ortaya koymak ve risk iletişimi bağlamında genel bir değerlendirme yapmaktır. Bu amaçla 1-31 Temmuz 2022 tarihleri arasında Anadolu Ajansı (AA)’nda , İhlas Haber Ajansı (İHA)’nda ve Demirören Haber Ajansı (DHA)’nda yer alan haberler incelemeye alınmış ve elde edilen bulgular tablolar halinde sunulmuştur. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular, ulusal haber ajanslarında yer alan orman yangını

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü, Niğde/TÜRKİYE, E-mail: simge.demirel@ohu.edu.tr, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7682-3781>.

haberlerinin daha çok yangına ilişkin müdahale anına ve yangının kontrol altına alındığına ilişkin temaları içerdiğini ve bu haberlerin toplumu uyarıcı/ harekete geçirici olmaktan ziyade genel bilgiler içerdiğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ulusal Haber Ajansları, Orman Yangını, Haberler, Risk İletişimi, Risk Yönetimi

Abstract

Forest fires, which have been experienced intensively worldwide in recent years, occur due to both climatic conditions and anthropogenic effects and pose a serious risk to human and environmental health. A global and national information process regarding the causes, the moment of occurrence and the consequences of forest fires, which contain various risks and threats that can be evaluated in the social, economic and ecological context, is considered necessary for a healthy risk management. The media is considered to be in a pioneering position in revealing the risks related to the event or the issue, conveying the decisions taken and the precautions to be followed to the public quickly and accurately, and eliminating the risks. Especially in Turkey, it seems that the role of national news agencies is quite large in following the events that occur suddenly or that are likely to develop locally, disclosing them to the mass media and conveying them to the society. The news and visual elements related to the news served by national news agencies on why forest fires occur in any region in Turkey, how they develop and what their consequences are, are important in conveying fast and up-to-date information to the public and revealing the ways to be followed.

The aim of this study is to reveal how and in what way forest fire news in national news agencies are presented through content analysis and to make a general evaluation in the context of risk communication. For this purpose, the news covered by Anadolu Agency (AA), İhlas News Agency (İHA) and Demirören News Agency (DHA) between July 1-31, 2022 was examined and the findings were presented in tables. The findings obtained as a result of the research reveal that the forest fire news in the national news agencies mostly includes themes related to the moment of intervention and the control of the fire, and that this news contains general information rather than alerting/mobilizing the society.

Keywords: National News Agencies, Forest Fire, News, Risk Communication, Risk Management

Giriş

Günümüzde yaşanan doğal afetler, savaşlar, çevre sorunları, iklim değişiklikleri ve orman yangınları gibi etkileri farklı şekilde hissedilen olağanüstü durumlar medya ile gerçekleşmesi beklenen risk iletişiminin gerekliliğini ve önemini ortaya koymaktadır. Risk iletişiminin sağlıklı bir şekilde yürütülmesinde doğru, hızlı, güncel ve tarafsız olarak bilgilerin topluma aktarılması risk teşkil eden durumun etkilerinin en aza indirgenmesinde, ortadan kaldırılmasında ve aynı zamanda riskli duruma yol açan nedenlerin bulunarak temelden çözüme kavuşturulmasında zorunluluk arz etmektedir. Gerek dünyada gerekse de ülkemizde her yıl özellikle de ilkbahar ve yaz aylarını takiben pek çok orman yangınının çıktığı görülmekte ve bu durum çevreyi, doğal yaşamı ve insanların sağlığını olumsuz etkilemektedir. Dünya genelinde yaşanmakta olan orman yangınlarının farklı etkilerle ve bileşenlerle açığa çıktığı düşünüldüğünde, bu etkilerin neler olduğunun ortaya konularak toplumun bilinçlendirilmesi, uyarılması ve sorunun çözümü konusunda toplumla etkileşimli bir diyalogun sağlanması doğru işleyen bir risk iletişim sürecinin olmazsındandır. Özellikle dijital medya ortamları, olağanüstü durumlarda haber mecraları ve çeşitli sosyal paylaşım platformları aracılığıyla

risk iletişiminin hızlı ve etkileşimli bir şekilde yürütülmesinde önemli bir işleve sahiptir. Ayrıca bu sürecin doğru haber kaynaklarıyla ve haber mecralarıyla yapılandırılması, edinilen bilgilerin nitelikli ve güvenilir olmasını sağlamaktadır.

Dijital medyanın çok boyutlu bir yapıya sahip olarak kullanıcılara da içerik üretme imkânı sağlaması, kriz zamanlarında ilgili konuyla ya da durumla bağlantılı olarak pek çok yanlış, etik sorunları içerisinde barındıran ve teyit edilmemiş bilginin de dolaşıma çıkarılmasını kolaylaştırmaktadır. Olağanüstü durumlara ve olaylara yönelik öncelikli olarak güvenilir haber mecralarına başvurulması, kriz anının nasıl yönetileceğine ve o olayın içerisinde barındırdığı riskin nasıl ortadan kaldırılacağına ilişkin önemli bilgiler sunabilmektedir. Haber ajansları da doğru ve hızlı habercilik açısından yayın kuruluşları ve kitle iletişim araçları için önemli bir haber kaynağı olarak görülmektedir. Gelişen teknolojiyle haber üretim ve dağıtım sürecinin en önemli aktörlerinden birisi olan haber ajansları, olağanüstü durumlara ve koşullara ilişkin bilgilerin ve görüntülerin seri bir şekilde kitle iletişim araçlarına aktarılmasını sağlamaktadır. Günümüzde orman yangınlarının ve daha pek çok risk taşıyan olağanüstü durumların hızlı, güncel ve çok boyutlu olarak medyaya taşınmasında ve toplumla paylaşılmasında haber ajansları oldukça önemli bir rol üstlenmektedir.

Bu çalışmanın amacı, ulusal haber ajansları üzerinden orman yangını haberlerinin ne sıklıkla ve nasıl sunulduğunu ortaya koyarak elde edilen bulguları risk iletişimi bağlamında değerlendirmektir. Çalışmanın amacına uygun olarak 1-31 Temmuz 2022 tarihleri arasında Türkiye merkezli haber ajanslarından Anadolu Ajansı (AA)'nın, İhlas Haber Ajansı (İHA)'nın, Demirören Haber Ajansı (DHA)'nın internet sayfalarında yer alan orman yangını haberleri içerik analizi yöntemiyle incelenmektedir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular; risk iletişimiyle bağdaştırılarak değerlendirilmekte ve ortaya çıkan sonuçlar ışığında konuya yönelik öneriler geliştirilmektedir.

Küresel İklim Değişiklikleri ve Çeşitli Boyutlarıyla Orman Yangınları

Çevre sorunları ve içerisinde taşıdığı riskler, insan sağlığını ve doğanın dengesini ciddi boyutta tehdit ederken, bu sorunların çözümü için atılması gereken adımlar ve risklerin ortadan kaldırılmasına yönelik gerçekleştirilmesi planlanan faaliyetler pek çok çalışmanın üzerinde durduğu noktaları oluşturmaktadır. Çevre ve insan sağlığını tehdit eden çevre kirliliği, çeşitli canlı türlerinin neslinin tükenmeye başlaması, doğal dengenin hızla bozulması, doğal afetler, küresel ısınmaya bağlı olarak ortaya çıkan iklim değişiklikleri ve dünya genelinde sıklıkla karşılaşılan orman yangınları sürdürülebilir bir dünya için risk teşkil eden unsurları içermektedir. Günümüzde özellikle küresel iklim değişikliği ve ona bağlı olarak oluşan küresel ısınma, yaşamı ve insanlığın geleceğini tehdit eden geniş çaplı küresel bir çevre sorunu olarak görülmektedir (Özdemir, 2017: 97). Dünya genelinde yaşanan aşırı sıcaklık artışları, mevsim sıcaklıklarının değişikliğe uğraması ve gitgide doğal dengenin bozulmaya başlaması, küresel bir felaket olarak nitelendirilebilecek orman yangınlarının oluşumuna sebebiyet vermektedir. Toplumsal ve ekonomik bağlamda değerlendirilebilecek çeşitli olumsuz etkileri de beraberinde getiren orman yangınları, hava sıcaklığı ve rüzgar gibi doğal etkenlere bağlı olarak şekillenebileceği gibi aynı zamanda doğal olmayan faktörler sonucunda, yani insan davranışlarının etkisiyle de meydana gelebilmektedir. İnsanın yaşamı boyunca var olma mücadelesiyle kaynakları sınırsızca tüketmesi ve sanayileşme hareketleri, kaçınılmaz olarak yaşanan insan kaynaklı çevre sorunlarını da beraberinde getirmiştir.

Günümüzde antropojenik yani insan kaynaklı küresel değişiklikler dünya genelinde yaşanan en önemli çevre sorunlarının temelini oluştururken, iklim değişikliklerinin de bu bağlamda değerlendirilmesi aslında yeni bir düşünce olarak belirmemektedir (Cunningham & Cunningham, 2010: 330). İnsanlığın başlangıcından bu yana insanların üretim faaliyetleri ve yaşam mücadeleleri; her dönemin kendine has toplumsal, ekonomik ve teknolojik koşulları doğrultusunda şekillenirken; insan, çevre ve toplum ilişkisinin bu bağlamda ele alınması günümüzde yaşanan küresel çevre sorunlarının da altında yatan nedenleri bütüncül perspektiften ortaya koyabilmektedir. Küresel çevre sorunlarının ve dünya genelinde sıklıkla yaşanmaya başlanan doğal afetlerin/çevre felaketlerinin nedenlerinin çok boyutlu olarak gündeme taşınması, çevresel risklerin ortaya konması ve gerekli önlemlerin alınarak risklerin ortadan kaldırılması yönünde insan-çevre sağlığını merkezine koyan bir yaklaşımı da gerekli kılmaktadır. Son yıllarda özellikle üzerinde durulan güncel konulardan birisi olan küresel ısınma ve iklim değişikliğinin beraberinde getirdiği ekolojik bozulmalar, doğal afetler ve çevresel felaketler; canlıların sağlığını olumsuz etkilerken, sağlıklı ve yaşanabilir bir dünya için de risk oluşturmaktadır. İnsanlık tarihine bakıldığında son zamanlarda sıcaklık artışının küresel olarak yoğun bir şekilde hissedilmesi ve deneyimlenmesiyle küresel iklim değişikliği, pek çok iklim bilimcinin, doğa bilimcinin başta olmak üzere sosyal bilimlerin ve siyasi mekanizmaların üzerinde durduğu önemli bir konu haline gelmeye başlamıştır (Odabaş, 2018). Ayrıca çeşitli çevrelerce üzerinde durulan önemli bir konu olarak küresel iklim değişikliği, içerisinde barındırdığı veya taşıdığı çevresel risklerle ele alınırken, bu risklere bağlı olarak oluşacak kayıpların önlenmesine ve risklerin ortadan kaldırılmasına yönelik neler yapılması gerektiği konusunu da merkeze taşımakta ve tarafları küresel ölçekli çareler aramaya sevk etmektedir. Çevresel sorunların taşıdığı riskler ve risklerin algılanma şekli, sorunların boyutuna, sorunların getirdiği sonuçların yaşanacağı yere, zamana, kimleri etkileyeceğine ve bu etkilerin nasıl olacağına bağlı olarak şekillenmektedir (Aygün, 2007: 226). Günümüzde küresel ısınmaya bağlı olarak dünya genelinde meydana gelen aşırı sıcaklıklar, kuraklıklar, yağışlarda görülen dengesizlikler, doğal afetler ve orman yangınları; etkileri ve boyutları bakımından tüm dünya genelinde yaşanan önemli çevre sorunlarını oluşturmakta ve gelecek nesillerin sağlıklı bir dünyada yaşama hakkını ortadan kaldırmaktadır.

Küresel iklim değişiklikleri, son yıllarda özellikle de yaz aylarında görülen orman yangınlarını gündeme getirmekte ve içerisinde taşıdığı çevresel risklerin nasıl ortadan kaldırılabileceğine yönelik çeşitli tartışmalar gerçekleştirilmektedir. Küresel ısınmadan bağımsız düşünülmemesi gereken orman yangınları; çevresel bozulmalara, canlı türlerinin yok olmasına, hava kirliliğine neden olan ve aynı zamanda insan sağlığına olumsuz etki eden önemli bir sorun olarak görülmektedir. Dolayısıyla gelecek nesiller için sürdürülebilir bir dünya, sağlıklı insan ve çevre ilişkisine dayanırken aynı zamanda çevreyi korumaya yönelik belirli davranış kalıplarını benimsemeyi ve çevresel riskleri sağlıklı bir iletişim yönetimiyle ortadan kaldırmayı gerekli kılmaktadır. Ormanların çevre ve insan sağlığına olan faydalarının dikkate alınması ve orman yangınının oluşumuna sebebiyet verebilecek insan kaynaklı etkilerin ortadan kaldırılması; çevre sağlığının iyileştirilmesi ve doğal dengenin korunması için göz önünde bulundurulması gereken temel unsurları oluşturmaktadır. Ormanların kendi yapısı, koşulları ve iklimsel özellikleri bu doğal ortamların korunması yönünde atılacak adımların da nasıl olacağına

ilişkin bir çerçeve oluşturmaktadır. Ormanlar, buldukları bölgelerde belirli sıcaklık ve nem derecesine bağlı olduklarından aşırı sıcaklıklara ve iklim değişim hızına uyarlanamazlar (Flavin, 1997: 29). Ormanları tehdit eden ve ormanlar için risk oluşturan küresel ısınmaya bağlı olarak yaşanan aşırı sıcaklıklar, tüm dünya genelinde görülen orman yangınları için itici bir güç olarak belirmektedir. Aslında tüm bu söylenenler, günümüzde küresel boyutta oldukça yaygınlaşan ve önemli bir gündem konusu olarak beliren orman yangınlarının en fazla küresel ısınmaya bağlı olarak çıktığını gösterirken, diğer yandan zaman zaman kasıtlı olarak insan eylemlerine de dayanabileceği gerçeğini ortaya koymaktadır. İstatistiki verilere bakıldığında; 2016 yılında ülke genelinde çıkan toplam yangın sayısı 3 188 iken, 2021 yılında toplam yangın sayısı 2 793'tür. Ancak bu yangınlarda yanan alanlar 2016 yılında 9 156 hektar, 2021 yılında ise 139 503 hektar olarak kayda geçmiştir (Orman Genel Müdürlüğü, 2021). Veriler, her ne kadar yıldan yıla orman yangını sayısında bir düşüş olduğunu gösterse de; yangının etkilediği alanın genişlediğini ve zararın ne derece büyük olduğunu ortaya koymaktadır. Türkiye ormanlarının önemli bir kısmında Akdeniz ikliminin hüküm sürdüğü göz önünde bulundurulduğunda, bu alanların her zaman yangına açık olduğu gerçeği ile de karşılaşmaktadır (Mol, 1993). Türkiye'de ve dünya genelinde oluşan orman yangınlarının verdiği hasarın; toplumsal, ekonomik ve ekolojik yansımalarının neler olabileceği üzerinde durmak, konuyu bütüncül olarak farklı bilim çevreleri perspektifinden değerlendirmeyi zorunlu hale getirmektedir. Günümüzde hangi ülkede ya da bölgede yaşanırsa yaşansın orman yangınları; bitki örtüsünün, doğal ortamların tahrip olmasına ve aynı zamanda farklı canlı türlerinin ortadan kalkmasına neden olmaktadır. Ayrıca bir ağacın yetişmesinin ve ormanların oluşumunun yılları alacağı gerçeği, orman yangınları ile oluşan zararın ne denli ciddi boyutta olduğunu ortaya koymaktadır. Özellikle orman yangınlarının kimi zaman mal ve can kayıplarına da neden olabilmesi, gerek çevre ve insan sağlığı yönünden gerekse de ekonomik yönden pek çok olumsuz durumu da içerisinde taşıdığını göstermektedir. Meydana gelen orman yangınlarıyla mücadelede kullanılan yöntemlerin ve teknolojik araçların da ülke ekonomisi için belirli bir maliyet taşıması orman yangınlarının olumsuz yansımalarındandır. Sonuç olarak, orman yangınları tüm dünyada farklı yönlerden değerlendirilebilecek çeşitli olumsuz sonuçlar meydana getirebileceği gibi elbette bu sonuçların yaşanmasının önüne geçilebilecek önlemlerin, stratejilerin ortaya konması ve uygulamaya geçirilmesi hayati önem taşımaktadır. Kuşkusuz bu önlemlerin alınmasında ve uygulanmasında da, farklı medya araçları yoluyla gerçekleştirilecek sağlıklı bir risk iletişiminin ve yönetiminin işlevsellik kazanması gerektiği düşünülmektedir.

Orman Yangınlarıyla Mücadelede Risk İletişiminin Önemi

Risk, herhangi bir durumun ya da konunun içerisinde taşıdığı ya da taşıması muhtemel olan tehditleri ve endişe edici sonuçları içerisinde barındıran bir kavramdır. Risk kavramına yaklaşım, modern çağa ilişkin pek çok ekonomik, toplumsal, siyasal ve teknolojik unsurların bütüncül olarak içerisinde taşıdığı risklerle veya tehditlerle beraber ele alınmasını gerekli kılmaktadır. Çağımızın kaçınılmaz bir getirisi olarak pek çok tehdit unsuruyla karşı karşıya kaldığımız günümüzde bu risklerden korunmak ve olası etkilerini en aza indirmek adına risk iletişimi ve risk yönetimi önemli görülmektedir. Risk iletişiminde, risk taşıyan durumun ve olayın ne olduğunu tam olarak anlayabilmek ve bunları en aza indirmek veya yapılabiliriyorsa tamamen ortadan kaldırmak için sistematik ve profesyonel bir iletişim stratejisi izlemek oldukça önemli bir yaklaşımdır. Riski içerisinde barındıran bir durumun öncelikle

ortaya konması ve sonrasında bu risklere ilişkin neler yapılabileceği risk iletişiminin temelini oluşturmaktadır (Özmen, 2014: 235).

Günümüz toplumlarında küresel boyutta risk içeren ve üzerinde önemle durulması gereken konulardan birisi de, küresel ısınmanın ve iklim değişikliğinin bir yansıması olarak beliren doğal afetler ve çevresel felaketlerdir. Bu risklerin sadece doğal bir oluşum sürecine bağlı olmadığı göz önünde bulundurulduğunda, zaman zaman insan kaynaklı olabileceği gerçeği de her koşulu göz önünde bulundurarak gerçekleştirilecek bir iletişim sürecini zorunlu hale getirmektedir. Küresel ısınmanın/iklim değişikliğinin yansımaları ve sonuçları, dünyada ve ülkemizde farklılık gösterebilmektedir. Küresel ısınmaya bağlı olarak gerçekleşen iklim değişikliğinin etkileri çeşitlilik gösterdiğinden, dünyanın bazı bölgelerinde fazla yağışlar neticesinde sel olayları yaşanırken, bazı bölgelerinde ise kuraklığa bağlı olarak çölleşme meydana gelebilmektedir (Cengiz Temizkan, 2013: 514). Dolayısıyla dünya genelinde yaşanan bu etkiler de dahil olmak üzere, Türkiye'nin de iklimsel koşulları doğrultusunda oluşum gösterebilecek doğal afetlere ve çevresel felaketlere ilişkin medya, siyasi aktörler ve sivil toplum kuruluşları tarafından gerçekleştirilecek risk iletişimi, sağlıklı ve etkin bir risk yönetiminin de temel koşulu olarak belirlemektedir. Tüm bu söylenenler; risk iletişiminde tehdit içeren konuya ilişkin sağlıklı ve doğru bilgilendirme sürecinin güvenilir kaynaklar tarafından gerçekleştirilmesi üzerine temellenen bir yaklaşımı gerekli kılmaktadır. Günümüzde herhangi bir doğal afet ya da kriz ortamında iletişimde edinilen bilgiye nasıl ulaşıldığı, yorumlandığı ve hangi kanallar aracılığıyla paylaşıldığı mesajın doğru anlaşılması yönünden büyük önem taşımaktadır (Cömert Baechler, 2018). Dünya genelinde her yıl özellikle yaz aylarında gerçekleşen orman yangınları ya da küresel ısınmaya bağlı olarak ortaya çıkan orman yangını riskleri, stratejik ve çok yönlü bir iletişim sürecini gerekli kılmakla birlikte, baştan sona her adımı belirli olan bir faaliyet alanını da zorunlu hale getirmektedir. Örneğin orman yangınlarına sebebiyet verebilecek doğal ve kasıtlı risklerin neler olabileceğinin daha önceden belirlenerek, alınması gereken tedbirlere ve riskin ortaya çıkması sonucunda hangi sonuçların yaşanabileceğine dair topluma güvenilir medya ortamları yoluyla bilgi vermek bu sürecin önemli unsurlarını oluşturmaktadır. Ayrıca orman yangınının ortaya çıkması ve çevre-insan sağlığı için bir risk oluşturması, bu süreçte hızlı bilgilendirmenin ve karşılıklı etkileşimin önemini ortaya koyarken, aynı zamanda risklerin en aza indirgenmesinde, ortadan kaldırılmasında ve krizin sonucunda ortaya çıkan olumsuz sonuçlarla baş edilmesinde etkin bir iletişim stratejisinin benimsenmesi oldukça önemli ve gerekli görülmektedir.

Risk iletişimi, çevre iletişimi alt alanlarından birisi olarak herhangi bir çevresel felaket olduğunda gerek karar vericiler, gerekse de bu kararı uygulayıcılar başta olmak üzere bu karara katılımda bulunacak tüm kesimleri de içeren aktif bir süreci kapsamaktadır (Özmen, 2014). Bu süreçte taraflar arasında gerçekleşecek iletişim süreci ne kadar doğru ve sağlıklı yönetilirse, riskleri/tehditleri azaltmada ve söz konusu unsurların olumsuz etkilerini ortadan kaldırmada o derecede başarılı olunmaktadır. Risk iletişimi, herhangi bir riskin krize dönüşebilmesi durumunda ve aynı zamanda gerek bu riskleri önlemek gerekse de insanları bu duruma hazırlamak için kullanılabilir (Coombs, 2010: 478). Dolayısıyla bu süreci yönlendirecek tarafların ve bu süreçte kullanılacak medya araçlarının risk iletişimini bilinçli bir şekilde gerçekleştirmesi, riskin içerisinde taşıdığı krizin toplum tarafından

anlaşılmasını kolaylaştırmakta ve toplumu uyulması gereken kurallar konusunda harekete geçirmektedir. Risk iletişiminin sağlıklı bir şekilde işlemesi de, yine aynı doğrultuda risk yönetiminin sürece uygun olarak tasarlanarak uygulanmasına bağlıdır. Risk yönetimi, kavramın kendisinden de anlaşılacağı üzere riskleri yönetmek için seçilen bir yöntemi ifade etmektedir (Wu & Farland, 2007: 41). Günümüzde risk yönetiminde etkinlik sağlayan ve karar mekanizması olarak beliren tarafların mesajları nasıl oluşturduğu ve hangi kanallarla hedef kitleye aktardığı, üzerinde durulması gereken diğer önemli noktaları oluşturmaktadır. Nitekim orman yangınlarının küresel boyuttaki olumsuz etkileri düşünüldüğünde, çevre ve insan sağlığı için doğrudan risk oluşturan bu durumun gerek bölgesel gerekse de uluslararası boyutta ele alınarak değerlendirilmesi gerekmektedir. Özellikle orman yangınlarının ekolojik, maddi ve toplumsal yönde taşıdığı risklerle nasıl baş edilebileceği üzerine karar mekanizmalarının ve bu süreçte önemli bir araç olarak beliren medyanın başvurduğu yöntemler, konuya ilişkin toplumsal algının da bu doğrultuda oluşmasına hizmet etmektedir. Medyanın orman yangınlarının oluşmasına sebebiyet verebilecek risklere ve yangınların gerçekleşmesiyle de meydana gelebilecek risklerin nasıl ortadan kaldırılacağına yönelik benimsediği tutum, orman yangınlarıyla oluşabilecek zararların en aza indirgenmesinde önemli görülmektedir. Medya tarafından doğal afetlere ve orman yangınlarına ilişkin risklerin nasıl sunulduğuna ve etkilerinden nasıl korunulması gerektiğine ilişkin benimsenen söylemler, o kriz ortamından yoğun bir şekilde etkilenecek kişilerin ne yapması ve yaşanan kriz sonrası gerçekleşmesi muhtemel gözükken maddi/manevi zararlardan nasıl korunması gerektiğine yönelik bir izlek oluşturmaktadır. Tüm bu söyleneler ışığında, içerisinde çok yönlü bir tehdit ve risk unsuru barındıran orman yangınlarının; hangi kanallar tarafından, nasıl sunulduğu ve konuya ilişkin hangi noktaların ön planda tutularak mesajın hedef kitleye ne şekilde aktarıldığı; medya kanalları aracılığıyla gerçekleşecek risk iletişiminin değerlendirilmesi sürecinde cevaplanması gereken temel sorular olarak belirlemektedir.

Ulusal Haber Ajanslarında Orman Yangını Haberleri ve Risk İletişiminde Ulusal Haber Ajanslarının Rolü

Günümüzde haber ajansları, belirli bir konuya ya da olaya ilişkin haberin, fotoğrafın, görüntünün seri bir şekilde üretilerek dağıtıma çıkarıldığı bir yapıyı içerisinde barındırmaktadır (Şahin, 2012: 113). Haber ajansları, pek çok yayıncı kuruma da abonelik yoluyla ülkenin ve dünyanın herhangi bir bölgesinde gerçekleşen olaylara ve durumlara yönelik bilgileri ve diğer unsurları hızlı bir şekilde servis eden önemli bir haber kaynağı niteliğindedir. Kuruldukları günden bu yana sahip oldukları teknolojiler sayesinde kitle iletişim araçlarının merkezi haber kaynakları olarak belirlemekte ve bu doğrultuda haber alma/yayma işlemini hızlı bir şekilde gerçekleştirmektedir (Girgin, 2002). Ülke genelinde geniş bir yapılanmaya sahip olan haber ajansları ve bu ajanslara bağlı muhabir kadroları, bölgesel olarak gerçekleşen ve haber değeri taşıyan pek çok önemli konuya ilişkin haberlerin kitle iletişim araçlarına aktarılması yoluyla o konuya ve olaya yönelik söylemlerin de çerçevesinin çizilmesini sağlamaktadır.

Ulusal haber ajansları; özerk, yarı özerk, resmi ve kamusal özelliğe sahip olup, ülkelerinin sesini duyurma amacı içerisinde faaliyetlerini sürdürmektedir (Şahin, 2012). Ajansların yoğun teknolojiye sahip olarak bünyesinde çok sayıda muhabir bulundurması konusal ya da olaysal formattaki pek çok haberin hızlıca, güncel ve çok boyutlu bir şekilde aktarılmasını kolaylaştırmaktadır. Bu bağlamda haber ajansları konuya ya da olaya ilişkin sadece metin üretmemekte aynı zamanda fotoğraf, ses ve videoları

da bütünleştiren multimedya öğelerini de servis etmektedir (Fern´andez et al., 2006: 780). Dijital medyanın tüm ortamlarını ve uygulamalarını aktif olarak kullanma imkânına sahip olabilen ulusal haber ajansları, dijital medya üzerinden de yoğun bir şekilde faaliyetlerini sürdürmektedir. Söz konusu tüm bu teknolojik imkânlar, ülke genelinde ani ve beklenmedik bir şekilde açığa çıkan olaylara veya durumlara yönelik tüm bilgilerin ve görsel unsurların ortak bir havuzdan hızlıca yayıncı kurumlara aktarılmasını sağlamaktadır.

İçerisinde bulunduğumuz modern çağda sıklıkla çeşitli toplumsal sorunlarla ve risk unsurlarıyla karşılaşıldığı düşünüldüğünde; bu risklerin oluşumunun önlenmesinde, yönetilmesinde ve zararlarının en aza indirgenmesinde güvenilir, doğru, güncel ve hızlı haber kaynaklarına ihtiyaç vardır. Ancak günümüzde risk içeren toplumsal konuların ve durumların sadece felaket içermesi durumunda haber medyasında yoğun bir şekilde yer aldığı görülürken, çoğu zaman bu risklerin felakete sebebiyet vermeden ortadan kaldırılmasına yönelik konuların da daha arka plana atıldığı görülmektedir. Bu bağlamda, her ne kadar artan tehlike ve risklerle bağlantılı medyada yoğun bir enformasyon akışı olmasına rağmen; farkındalığa, karar süreçlerine aktif katılmaya ve risklere karşı tedbir almaya yönelik faaliyetlerin de yetersiz kaldığı görülmektedir (Koç Akgül, 2013: 327). Tam da bu noktada medyanın benimsemesi gereken rolün; toplum için risk ve tehdit oluşturan konunun tüm yönleriyle ele alınarak risk yönetiminin doğru bir şekilde yapılması ve bu süreçte toplumun üstlenmesi gereken sorumlulukların tüm netliğiyle ortaya konması şeklinde olduğu düşünülmektedir. Gerek dünyada gerekse de Türkiye’de pek çok toplumsal soruna ve konuya ilişkin risklerle karşılaşıldığı görülürken, özellikle son yıllarda en çok üzerinde durulan küresel ısınma ve iklim değişikliğine bağlı olarak gerçekleşen doğal afetler ve ekolojik bozulmalar da içerisinde risk taşıyan önemli bir konu olarak gündemde yerini almaktadır. Ozon tabakasının delinmesi, küresel ısınma ve iklim değişikliğine bağlı olarak yaşanan çevresel tehditler ve sorunlar, son yıllara çevreyi gerek ulusal gerekse de küresel boyutta politika ve kamuoyunun da gündemine yerleştirmektedir (Ataman & Erkmen, 2012: 4) .

Çevresel sorunların ve ekolojik bozulmaların; dünyanın geleceğini ve insan-çevre sağlığının sürdürülebilirliğini tehdit eder hale gelmesi, çevre konusunun günümüzde önemle ele alınmasını ve sorunların çözümü için ilgili kurum, kişi ve örgütlerce gerekli adımların atılmasını zorunlu kılmaktadır. Kuşkusuz bu adımların atılmasında öncü bir rol üstlenmesi beklenen medyanın, sadece çevresel felaketleri konu edindiği veya ön plana çıkardığı bir yayıncılık anlayışıyla hareket etmemesi, aynı zamanda bu sorunların veya tehditlerin oluşmadan engellenmesine yönelik bir toplumsal sorumluluk anlayışını içerisinde barındıran bir yaklaşıma da sahip olması gerekmektedir. Son yıllarda gerek iklim değişikliklerine gerekse de kasıtlı olarak insan kaynaklı faaliyetlere bağlı olarak dünya genelinde yaşanmakta olan orman yangınları, içerisinde ekonomik, toplumsal ve ekolojik yönden çok çeşitli riskleri barındıran önemli güncel bir sorun olarak belirmektedir. Her yıl farklı nedenlerle ortaya çıkan orman yangınları doğal çevreye, bitki örtüsüne, hayvanlara ve insanlara zarar verirken diğer yandan çok yönlü değerlendirilebilecek maddi hasarlara da yol açmaktadır. Orman yangını esnasında ortaya çıkan riskler ve sonrasında meydana gelen sonuçlar, çevre-insan sağlığı açısından maddi ve manevi olumsuz etkilere neden olabilmektedir. Orman yangınlarının nedenleri, ortaya çıkmasıyla yaşanan olumsuz sonuçlar, kayıplar ve bu durumlardan kimlerin nasıl etkilendiği sağlıklı bir risk yönetimi için

üzerinde durulması gereken temel unsurlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Medyanın çevre-insan sağlığını tehdit edebilecek ve olumsuz sonuçlar doğurabilecek orman yangını haberlerini nasıl ele aldığı ve aktardığı, risk iletişimi bağlamında değerlendirme yapabilmek adına üzerinde durulması gereken soruları oluşturmaktadır. Güvenilir kaynaklara dayandırılan, hızlı ve doğru bilgiyi zamanında aktaran, bunu yaparken de sosyal medyayı aktif olarak yönetebilen ve insanlarla karşılıklı etkileşime önem veren medya ortamları, risk içeren konuların topluma sağlıklı bir şekilde aktarılmasında ve risk yönetiminin gerçekleştirilmesinde öncü bir rol üstlenebilmektedir. Günümüzün kitle iletişim araçları için önemli bir haber kaynağı olarak görülen, ülke genelindeki haber akışını şekillendirecek geniş bir ağa sahip olan ve çoğu kişi tarafından da sosyal medya hesaplarının yoğun bir şekilde takip edildiği ulusal haber ajansları, herhangi bir bölgede ani gelişen olaylara ilişkin bilgilerin hızlı bir şekilde yayıncı kurumlara servis edilmesini sağlamaktadır. Özellikle yaz aylarında, nedeni her ne olursa olsun ülke genelinde ani gelişen orman yangınlarının da son zamanlarda haber ajanslarının ana sayfalarında sıklıkla yer aldığı ve pek çok yayıncı kuruma da servis edildiği görülmektedir. Ulusal haber ajanslarında yer alan orman yangını haberlerinin hangi temaları içerdiği ve bu temaların okuyucuya nasıl sunulduğu, ülkemizde etkin bir şekilde faaliyet gösteren haber ajanslarının orman yangınına ilişkin haberlerde riskleri aktarmada ve yönetmede nasıl bir yol izlediğini ortaya koymaktadır.

Yöntem

Bu çalışmada, Türkiye’de faaliyet gösteren önemli haber ajanslarından Anadolu Ajansı (AA)’nın, İhlas Haber Ajansı (İHA)’nın ve Demirören Haber Ajansı (DHA)’nın internet sayfalarında yer alan orman yangını haberleri 1-31 Temmuz 2022 tarihleri arasında içerik analizi yöntemiyle değerlendirmeye alınmakta ve elde edilen bulgular ışığında risk iletişimi perspektifinden genel bir değerlendirmeye gidilmektedir. Ülkemizde özellikle yaz ayları döneminde en çok gündeme gelen orman yangınları, farklı medya ortamları üzerinden çeşitli yönleriyle haberleştirilirken, bu içeriklerin nasıl oluşturulduğu ve aktarıldığı toplumsal sorumluluk ve etik odaklı bir habercilik anlayışı bakımından üzerinde durulması gereken temel noktaları oluşturmaktadır. Orman yangınlarının, küresel ısınmaya ya da iklim değişikliğine bağlı olarak ortaya çıktığı ve aynı zamanda antropojenik etkilerden de bağımsız tutulamayacağı gerçeği, konunun insan-çevre sağlığı için risk faktörlerini yoğun bir şekilde barındırdığını gün yüzüne çıkarmaktadır. Dünyanın ya da Türkiye’nin herhangi bir bölgesinde meydana gelen orman yangınlarının ya da çeşitli doğal afetlerin hızlı, doğru ve güvenilir kaynaklar tarafından aktarılması, konuya yönelik risk faktörlerinin ortaya konması ve bertaraf edilmesi bakımından oldukça önemlidir. Bu nedenle çalışmada, Türkiye’nin her bölgesinde yayıncılık ağı geliştiren, geniş bir muhabir kadrosuna sahip olan ve ani gelişen olaylara ilişkin haberlerin ve haberle bağlantılı diğer unsurların kitle iletişim araçlarına ortak bir havuzdan aktarılmasını sağlayan haber ajanslarının konuya ne şekilde yaklaştığı ve konuya ilişkin içerikleri nasıl sunduğu üzerinde durulmaktadır. Tüm bu söylenenler ışığında, gerçekleşmesi muhtemel olan ya da ani gelişen orman yangınlarına ilişkin konuların ya da olayların, haberlerde nasıl ele alındığını ortaya koymak amacıyla amaçsal örneklemeyle ulusal haber ajansları seçilerek incelemeye alınmıştır. Amaçsal örneklemede araştırmacı, kendi yargılarına ya da daha önce edindiği bilgilere göre araştırmanın amacına en uygun olan birimleri örneklem olarak seçmektedir (Taylan, 2015: 79). Dolayısıyla bu çalışmada da, incelenen bir aylık süre içerisinde geniş bir aboneye sahip olan, ülkenin genelinde aktif bir şekilde faaliyet göstererek bölgesel gelişmeleri hızlı

bir şekilde aktaran ve o süre zarfı içerisinde konuyla bağlantılı yoğun bir haber akışı olan ulusal haber ajansları araştırma kapsamında amaçlı olarak değerlendirmeye alınmıştır.

İçerik analizi, metinlerdeki içeriğin ne olduğunu, ne anlama geldiğini ve metnin genel vurgusunu ortaya koyarak genel bir yorumlamaya gitmektir (Bal, 2013: 179). Çalışmada yukarıda belirtilen üç ulusal haber ajansının web sayfasında yer alan orman yangını haberlerinin sıklığı ortaya konmakta ve içerisinde barındırdığı temalar ve haberlerin niteliği üzerine belirlenen kategoriler üzerinden risk iletişimi bağlamında genel bir değerlendirme yapılmaktadır. Bu doğrultuda çalışmada frekans analizi ve kategorisel analiz bir arada kullanılarak ulaşılan nicel veriler üzerinden konuya yönelik niteliksel bir çıkarımda bulunmaktadır. Araştırmada örneklem içerisine giren haberler için kodlama cetveli oluşturulmuş, haberlerde ortaya çıkan temalar kodlanmış ve SPSS Programı ile analiz edilerek bunun sonucunda frekans tablolarından ve değişkenler arasındaki ilişkileri ortaya koyan çapraz tablolardan yararlanılmıştır.

Araştırma kapsamında cevaplanması gereken sorular şu şekilde belirmektedir:

*Ulusal haber ajanslarında orman yangını haberleri ne sıklıkla yer almaktadır?

*Ulusal haber ajanslarında orman yangını haberleri hangi temalarla ön plana çıkmaktadır?

*Ulusal haber ajanslarında risk iletişimi bağlamında orman yangınları haberlerinin niteliği ve sunumu ne şekildedir?

Bulgular

Tablo 1. Orman Yangını Haberlerinin Ulusal Haber Ajanslarına Göre Dağılımı

Ulusal Haber Ajansları	Frekans	Yüzde
Anadolu Ajansı	64	30,6
İhlas Haber Ajansı	107	51,2
Demirören Haber Ajansı	38	18,2
Toplam	209	100

1-31 Temmuz 2022 tarihleri arasında ulusal haber ajanslarında orman yangınlarını konu edinen haberlerin sayısı toplamda 209'dur. Tablo 1'de orman yangını haberlerinin ajanslara göre dağılım oranlarına yer verilmektedir. Orman yangını haberlerinin, en fazla İhlas Haber Ajansı'nda (%51,2) yer aldığı görülmektedir. İhlas Haber Ajansı'nı takiben orman yangını haberlerine sıklıkla Anadolu Ajansı'nda (%30,6) da rastlanmakla birlikte, araştırmaya konu edinen haberlere en az Demirören Haber Ajansı'nda (%18,2) yer verildiği görülmektedir. Temmuz ayı içerisinde yurt genelinde gerek aşırı sıcaklara gerekse de dikkatsizlik ya da kasten antropojenik etkilere bağlı olarak yaşanan orman yangınları yoğun bir şekilde haber ajansları tarafından çeşitli etkileriyle ele alınarak haberleştirilmekte ve görsel unsurlarla desteklenerek servis edilmektedir.

Türkiye'de kamusal haber ajansı olarak faaliyet gösteren Anadolu Ajansı'nın ve özel haber ajanslarından olan İhlas Haber Ajansı'nın ve Demirören Haber Ajansı'nın yurt genelindeki yayıncılık ağı ile bölgesel olarak gerçekleşen ani olaylara ve oluşan toplumsal sorunlara ilişkin haberleri hızlı ve yoğun teknolojik imkânlarla dağıtımına çıkarması ve servis etmesi; konuya, soruna ya da olaya yönelik toplumsal algının

oluşmasını sağlamaktadır. Özellikle risk taşıyan ve çevre-insan sağlığını yakından ilgilendiren gerek ulusal gerekse de küresel boyutta ele alınan orman yangınlarının nedenlerine, oluşmasıyla ortaya çıkan zararlara ve gelecekte oluşması muhtemel olan yangınlara yönelik ulusal haber ajanslarında yer alan haberlerin içeriği aynı zamanda ulusal haber ajanslarının risk iletişimi bağlamındaki yetkinliğini de ortaya koymaktadır. Her bir haber ajansında yer alan orman yangını haberlerinin sıklığı kadar bu haberlerin nasıl bir temaya sahip olduğu, hangi haber kaynaklarıyla sunulduğu, görsel unsurları içerdiği ve niteliğinin ne olduğu üzerine elde edilen veriler, konuya ilişkin tüm yönleriyle genel bir değerlendirme yapabilmek adına önem taşımaktadır.

Tablo 2. Ulusal Haber Ajanslarında Yer Alan Orman Yangını Haberlerinde Ön Plana Çıkan Temalar

Orman Yangını Haberlerinde Ön Plana Çıkan Temalar	Ajanslar			Toplam
	Anadolu Ajansı	İhlas Haber Ajansı	Demirören Haber Ajansı	
Orman Yangınına İlişkin Müdahale	17 %26,6	28 %26,2	6 %15,8	51 %24,4
Aşırı Sıcakların ve İklim Değişikliğinin Orman Yangınlara Sebep Olması	4 %6,3	1 %0,9	0 %0	5 %2,4
Orman Yangınının Kontrol Altına Alınması	7 %10,9	40 %37,4	9 %23,7	56 %26,8
Orman Yangınının Kontrol Altına Alınması ve Alınacak/Alınan Tedbirler	4 %6,3	1 %0,9	0 %0	5 %2,4
Orman Yangınının Kontrol Altına Alınması ve Yangında Meydana Gelen Zararlar	11 %17,2	18 %16,8	17 %44,7	46 %22
Orman Yangınlara Müdahalede Kullanılan Yöntemler, Yenilikler ve Teknolojiler	4 %6,3	3 %2,8	0 %0	7 %3,3
Orman Yangınlarını Önlemek İçin Alınan Tedbirler, Kısıtlamalar, Uyarılar, Tatbikatlar ve Denetimler	9 %14,1	8 %7,5	4 %10,5	21 %10
Orman Yangınlara İlişkin İstatistikî Bilgiler	3 %4,7	0 %0	0 %0	3 %1,4
Orman Yangınlarının Çevreye, Canlılara ve İklim Olan Olumsuz Etkisi	5 %7,8	8 %7,5	2 %5,3	15 %7,2
Toplam	64 %100	107 %100	38 %100	209 %100

Tablo 2’de her bir ulusal haber ajansında ön plana çıkan temaların dağılım oranlarına yer verilmektedir. Orman yangını haberlerinin en yoğun olarak karşılaşıldığı İhlas Haber Ajansı’nda yer alan haberlerin, en fazla orman yangınlarının kontrol altına alınması (%37,4) ve orman yangınına ilişkin müdahale (%26,2) temasında olduğu görülmektedir. Orman yangınının kontrol altına alınması ve yangında meydana gelen zararlar (%16,8) konulu haberlere de genellikle rastlanırken, orman yangınlarını önlemek için alınan tedbirler, kısıtlamalar, uyarılar, tatbikatlar ve denetimler (%7,5) ve aynı zamanda orman yangınlarının çevreye, canlılara ve iklime olan olumsuz etkisi (%7,5) konulu haberlerin de İhlas Haber Ajansı’nın sayfasında zaman zaman yer aldığı görülmektedir. Orman yangınlarına müdahalede kullanılan yöntemler, yenilikler ve teknolojiler (%2,8), aşırı sıcakların ve iklim değişikliğinin orman yangınlarına sebep olması (%0,9) ve orman yangınının kontrol altına alınması ve alınacak/alınan tedbirler (%0,9) temalı haberlere de nadiren rastlanmaktadır. Diğer yandan, orman yangınlarına ilişkin istatistiki bilgileri içeren (%0) haberlere de hiç rastlanmamaktadır.

İhlas Haber Ajansı’nı takiben orman yangını haberlerinin sıklıkla yer aldığı Anadolu Ajansı’nda orman yangınına ilişkin müdahale (%26,6) konulu haberlerin yoğun olarak yer aldığı görülmektedir. Orman yangınının kontrol altına alınmasına ve yangında meydana gelen zararlara (%17,2), orman yangınlarını önlemek için alınan tedbirlere, kısıtlamalara, uyarılara, tatbikatlara ve denetimlere (%14,1) ve orman yangınının kontrol altına alınmasına (%10,9) yönelik haberlere de genellikle Anadolu Ajansı’nın sayfasında yer verilmektedir. Aynı zamanda orman yangınlarının çevreye, canlılara ve iklime olan olumsuz etkisini (%7,8), aşırı sıcakların ve iklim değişikliğinin orman yangınlarına sebep olmasını (%6,3), orman yangınının kontrol altına alınması ve alınacak/alınan tedbirleri (%6,3), orman yangınlarına müdahalede kullanılan yöntemleri, yenilikleri ve teknolojileri (%6,3) ve orman yangınlarına ilişkin istatistiki bilgileri (%4,7) konu edinen haberlere de zaman zaman yer verildiği görülmektedir.

Demirören Haber Ajansı’na bakıldığında ise en yoğun orman yangınının kontrol altına alınmasını ve yangında meydana gelen zararları konu edinen (%44,7) haberlerle karşılaşılmaktadır. Orman yangınının kontrol altına alınmasına (%23,7) yönelik haberlere de genel olarak rastlanırken, orman yangınına ilişkin müdahalelere (%15,8) ve orman yangınlarını önlemek için alınan tedbirlere, kısıtlamalara, uyarılara, tatbikatlara ve denetimlere (%10,5) yönelik haberlere de ara sıra rastlanmaktadır. Demirören Haber Ajansı’nın sayfasında nadiren de olsa orman yangınlarının çevreye, canlılara ve iklime olan olumsuz etkisini konu edinen (%5,3) haberlere yer verildiği görülmekle birlikte, aşırı sıcakların ve iklim değişikliğinin orman yangınlarına sebep olmasına (%0), orman yangınının kontrol altına alınmasına ve alınacak/alınan tedbirlere (%0), orman yangınlarına müdahalede kullanılan yöntemlere, yeniliklere ve teknolojilere (%0) ve orman yangınlarına ilişkin istatistiki bilgilere (%0) ilişkin temadaki haberlere ise hiç rastlanmamaktadır.

Tablo-2 verileri doğrultusunda genel bir değerlendirme yapılacak olduğunda; toplam haber sayıları içerisinde ulusal haber ajanslarının sayfalarında genel olarak orman yangınlarının kontrol altına alınmasını, orman yangınlarına ilişkin müdahaleyi, orman yangınının kontrol altına alınmasını ve yangında meydana gelen zararları ve orman yangınlarını önlemek için alınan tedbirleri, kısıtlamaları,

uyarıları, tatbikatları ve denetimleri, orman yangınlarının çevreye, canlılara ve iklime olan olumsuz etkisini konu edinen haber sayısının fazla olduğu ortaya çıkmaktadır. Tüm bu haber temalarını takiben toplam haber sayısı içerisinde orman yangınlarına müdahalede kullanılan yöntemleri, yenilikleri ve teknolojileri, aşırı sıcakların ve iklim değişikliğinin orman yangınlarına sebep olmasını, orman yangınının kontrol altına alınmasını ve alınacak/alınan tedbirleri ve orman yangınlarına ilişkin istatistiki bilgileri konu edinen haberlerin sayısının da genel olarak az olduğu ortaya konmaktadır. Bu veriler ışığında; ulusal haber ajanslarında yer alan orman yangını haberlerinin çoğunun yurt genelinde meydana gelen ani orman yangını gelişmelerine bağlı olarak oluşturulduğu ve servis edildiği görülmektedir. Bu haberler aynı zamanda ani gelişen orman yangınlarına ilişkin müdahale faaliyetlerini ön plana çıkartırken aynı zamanda yangının kontrol altına alındığına ve yangın sonucunda oluşan zararlara ve yangınların genel olarak çevre-insan sağlığına olan etkilerine dair bilgi de vermektedir. Diğer yandan, bu haberler kimi zaman orman yangınlarını önlemeye yönelik tedbirlerin de ele alındığı bir içeriğe sahip olmaktadır. Ancak orman yangınlarına ilişkin temel bilgilerin, iklim değişikliklerinin orman yangınlarına sebep olmasının, yangın söndürmede kullanılan teknolojilerin ve orman yangınının kontrolü sonrasında uyulması gereken tedbirlerin ulusal haber ajanslarında daha arka plana atıldığı görülmektedir. Nitekim üç haber ajansına ilişkin verilere de bakıldığında; tümünün orman yangını haberlerini daha çok yangın anına yönelik müdahalelerle ön plana çıkardığı ve yangının kontrol altına alındığını vurgulayarak toplumu bilgilendirdiği görülmektedir.

Tablo 3. Ulusal Haber Ajanslarında Yer Alan Orman Yangını Haberlerinin Kapsamı

Orman Yangını Haberlerinin Kapsamı	Ajanslar			Toplam
	Anadolu Ajansı	İhlas Haber Ajansı	Demirören Haber Ajansı	
Yerel ve bölgesel	36 %56,3	96 %89,7	34 %89,5	166 %79,4
Uluslararası	28 %43,8	11 %10,3	4 %10,5	43 %20,6
Toplam	64 %100	107 %100	38 %100	209 %100

Tablo 3’de ulusal haber ajanslarının her birinde yer alan orman yangını haberlerinin kapsamına ilişkin verilerin dağılımı sunulmaktadır. Tabloya bakıldığında, ulusal haber ajanslarında yer alan orman yangını haberlerinin çoğu, yerel ve bölgesel (%79,4) nitelikte konuya yaklaşırken, bazı haberlerde ise habere ilişkin konunun uluslararası (%20,6) bir boyutta sunulduğu görülmektedir. Her bir ajansın konuya yaklaşım biçimi ve konuya ilişkin sunumu, orman yangınlarının küresel ve ulusal boyuttaki çeşitli etkileriyle beraber nasıl ele alındığını ortaya koymaktadır. Orman yangını haberlerinin yerel boyutta ele alınması, konuya Türkiye’de herhangi bir bölgede gelişen yangın haberlerinin ülke içindeki etkileriyle ve taşıdığı risklerle yaklaşılmasını, uluslararası boyutta ele alınması ise konunun sadece bölgesel değil aynı zamanda küresel boyuttaki çeşitli etkileriyle beraber değerlendirilmesini sağlamaktadır. Türkiye merkezli ulusal haber ajansları göz önünde bulundurulduğunda, örneklem

içerisine giren haber ajanslarının elbette yerel ve bölgesel boyutta yaşanan olaylara ya da ani gelişen durumlara yönelik haberlere daha yoğun bir şekilde yer vermesi normaldir, ancak konunun küresel ısınma ve iklim değişikliklerinden bağımsız düşünülmesi gerektiği de orman yangınlarının küresel bir sorun ve risk niteliği taşıdığını gözler önüne sermektedir. Dolayısıyla daha çok bölgesel olarak yer verilen söz konusu haber temalarının, uluslararası boyutunun da göz önünde bulundurulması, küresel boyuttaki çeşitli etkileriyle haber ajansları tarafından daha fazla üzerinde durulması ve ele alınması gerekmektedir.

Tablo 3 verileri, İhlas Haber Ajansı'nda yer alan orman yangını haberlerinin yoğun bir şekilde yerel ve bölgesel (%89,7) olduğunu, nadiren de uluslararası (%10,3) nitelikte haber temalarını konu edindiğini ortaya koymaktadır. Anadolu Ajansı'nın sayfasında orman yangını haberlerinin çoğu yerel ve bölgesel (%56,3) nitelikte olsa da, sıklıkla uluslararası (%43,8) nitelikte orman yangını konu edinen haberlere de rastlandığı rahatlıkla söylenebilmektedir. Demirören Haber Ajansı'na bakıldığında ise söz konusu haberlerin aynı İhlas Haber Ajansı'nda olduğu gibi yoğun bir şekilde yerel ve bölgesel (%89,5) nitelikte olduğu görülmekte, nadiren de uluslararası (%10,5) nitelikte olduğu göze çarpmaktadır. Her bir haber ajansı için ön plana çıkan bu veriler; İhlas Haber Ajansı'nda ve Demirören Haber Ajansı'nda yer alan orman yangını haberlerinin daha yoğun bir şekilde yerel/bölgesel konuları içerdiğini ve aktardığını ortaya koyarken, Anadolu Ajansı'nda ise yerel ve bölgesel nitelikli konular başta olmak üzere sıklıkla uluslararası boyutta değerlendirilebilecek haberlere de yer verildiği görülmektedir.

Tablo 4. Ulusal Haber Ajanslarında Yer Alan Orman Yangını Haberlerinde Verinin/Bilginin Kaynağı

Orman Yangını Haberlerinde Verinin Kaynağı	Ajanslar			Toplam
	Anadolu Ajansı	İhlas Haber Ajansı	Demirören Haber Ajansı	
Birden Fazla Haber Kaynağının Yaptığı Açıklamalar	22 %34,4	3 %2,8	5 %13,2	30 %14,4
Resmi Haber Kaynağının Yaptığı Açıklamalar	22 %34,4	34 %31,8	11 %28,9	67 %32,1
Vatandaşların Beyanları/Açıklamaları	2 %3,1	2 %1,9	1 %2,6	5 %2,4
Haber Kaynağı Belirtilmemiş	8 %12,5	68 %63,6	20 %52,6	96 %45,9
Yabancı Medya Kuruluşlarından Yararlanılan Açıklamalar, Veriler	5 %7,8	0 %0	0 %0	5 %2,4
Resmi Haber Kaynağının ve Vatandaşın Beyanlarının Bir Arada Sunumu	2 %3,1	0 %0	1 %2,6	3 %1,4
	3	0	0	3

Uzmanların Beyanları/Düşünceleri	%4,7	%0	%0	%1,4
Toplam	64 %100	107 %100	38 %100	209 %100

Tablo 4’de her bir ulusal haber ajansında yer alan orman yangını haberlerinde kullanılan veri/bilgi kaynağının dağılım oranlarına yer verilmektedir. Haberde kaynak kullanımı, haberin dayandığı verilerin açık bir şekilde ortaya konmasını sağlarken aynı zamanda habere ve yayıncı kuruma karşı güvenilirliği arttırmaktadır. Orman yangını temalı haberler açısından düşünüldüğünde; konunun toplumsal, ekonomik ve ekolojik pek çok alanla yakından ilişkisi olduğundan kaynağa ilişkin açıklamaların ve kullanılan verinin kaynağının açık bir şekilde belirtilmesi oldukça önem taşımaktadır. Bilimsel bir nitelik taşıyan bu temadaki haberlerin arka plan bilgilerinin güvenilir kaynaklara dayandırılarak verilmesi ve gelecekteki olası etkilerinin uzman görüşler çerçevesinde aktarılması konuya yönelik risklerin ortaya konularak yönetilmesinde önem teşkil etmektedir. Tablo 4 verilerine bakıldığında; ulusal haber ajanslarının genelinde yer alan haberlerin çoğunlukla kaynağının belirtilmediği (%45,9) görülmektedir. Ayrıca kaynağın belirtildiği haberlerde de, sıklıkla konuya ilişkin Bakanlığa bağlı birimler ve siyasi güçler tarafından gerçekleştirilen resmi haber kaynağının yaptığı açıklamalara (%32,1) başvurulmaktadır. Ancak kimi zamanda alanında uzman kişilerin, Bakanlığın ve sivil toplum kuruluşları gibi birden fazla haber kaynağının (%14,4) yer aldığı haber metinlerine de rastlanmaktadır. Diğer yandan sayıca az olsa da, yabancı medya kuruluşları tarafından yapılan açıklamaların/verilerin (%2,4) ve konuya ilişkin vatandaşların beyanlarının (%2,4) kaynak olarak gösterildiği haberler de yer almaktadır. Resmi haber kaynağının ve vatandaşa ait beyanların bir arada bulunduğu (%1,4) haberlere ve uzmanların beyanlarını/düşüncelerini (%1,4) kaynak edinen haberlere de incelenen ajanslar içerisinde oldukça az bir şekilde yer verildiği açıkça görülmektedir.

Tüm bu söylenenler doğrultusunda; haber ajanslarında haber kaynağının belirtilmediği haber sayısının toplamda fazla olması konuya ilişkin en önemli eksiklerden birisi olarak görülmekte ve haberde kullanılan verilere ya da bilgilere ait kaynağın net bir şekilde aktarılması gerektiği düşünülmektedir. Ayrıca resmi kurumların ya da kurumların çatısı altında görev yapan yetkili isimlerin haberde kaynak olarak gösterilmesi haberde sunulan bilgiyi/veriye güçlendirdiğinden, aynı zamanda birden fazla haber kaynağının bir arada sunulması da haberde verinin ya da bilginin daha dengeli ve çok yönlü desteklenerek aktarılmasını sağladığından oldukça değerli görülmektedir. Orman yangını haberlerinin okuyucuya hangi temada sunulduğu kadar bu temalara ilişkin başvuru kaynaklar da sağlıklı bir risk iletişiminin ve yönetiminin sağlanmasına yardımcı olmaktadır. Ajanslarda yer alan orman yangını haberlerinde zaman zaman vatandaşların beyanlarına da başvurulması, konuya ilişkin bilgilerin sadece tek yönlü bir akışla değil aynı zamanda vatandaşların da düşüncelerini içeren çift yönlü bir iletişim süreci içerisinde desteklenerek sunulduğunu ortaya koymaktadır. Risk iletişiminin, çift yönlü iletişim sürecini destekleyen bir yapıda olması ve riske maruz kalan ya da kalması muhtemel olan kişilerin geri bildirimlerine önem vermesi, risk taşıyan durumun ya da konunun ortadan kaldırılmasında gereklilik arz etmektedir.

İhlas Haber Ajansı'nda yer alan orman yangını haberlerinin çoğunda, içerikte yer alan bilgilere/verilere ait haber kaynağının belirtilmediği (%63,6) görülmektedir. Haber metinlerinde yer alan veriye ya da bilgiye ilişkin kaynağın belirtildiği durumlarda ise resmi haber kaynağının yaptığı açıklamalar (%31,8) en fazla ön plana çıkarılmaktadır. Diğer yandan çok az sayıdaki haberin içeriği de, birden fazla haber kaynağının yaptığı açıklamalara (%2,8) ve vatandaşların beyanlarına (%1,9) dayanmaktadır. İhlas Haber Ajansı'nda yabancı medya kuruluşlarından yararlanılan açıklamalara (%0), resmi haber kaynağının ve vatandaşın beyanlarının bir arada sunulmasına (%0), uzmanların beyanlarına/düşüncelerine (%0) dayalı haber kaynaklarına ise hiç rastlanmamaktadır.

Anadolu Ajansı'nın sayfasında yer alan orman yangını haberlerinin yoğun ve eşit bir şekilde resmi haber kaynağının yaptığı açıklamalara (%34,4) ve birden fazla haber kaynağının yaptığı açıklamalara (%34,4) dayandığı görülmektedir. Veriler ışığında, Anadolu Ajansı'nda yer alan orman yangını haberlerinde de kimi zaman haberde yer alan veriye ilişkin kaynağın belirtilmediği (%12,5) gözlenmektedir. Ayrıca yabancı medya kuruluşlarından yararlanılan açıklamalara (%7,8), uzmanların beyanlarına/düşüncelerine (%4,7), vatandaşların beyanlarına/açıklamalarına (%3,1) ve son olarak resmi haber kaynağının ve vatandaşın beyanlarının bir arada sunumuna (%3,1) dayalı haberlere de Anadolu Ajansı'nın ana sayfasında yer verilmektedir.

Demirören Haber Ajansı'na bakıldığında ise orman yangını haberlerinin yarısından fazlasında verilerin kaynağının belirtilmediği (%52,6) ortaya konmaktadır. İhlas Haber Ajansı'nda olduğu gibi Demirören Haber Ajansı'nda da haberde kullanılan verinin resmi haber kaynağının yaptığı açıklamalara (%28,9) ve birden fazla haber kaynağının yaptığı açıklamalara (%13,2) dayandırıldığı görülmektedir. Resmi haber kaynağının ve vatandaşın beyanlarının bir arada sunumu (%2,6), vatandaşların beyanları/açıklamaları (%2,6) Demirören Haber Ajansı'nda nadiren de olsa yer alan haber kaynaklarını oluşturmaktadır. Yabancı medya kuruluşlarından yararlanılan açıklamalar, veriler (%0) ve konuya ilişkin uzmanların beyanları/düşünceleri (%0) ise Demirören Haber Ajansı'nda yer alan orman yangını haberlerinde veri kaynağı olarak karşımıza çıkmamaktadır.

Tablo 4 verileri ışığında genel bir değerlendirme yapılacak olduğunda; İhlas Haber Ajansı'nda ve Demirören Haber Ajansı'nda yer alan orman yangını haberlerinde veri/bilgi kaynağının yoğun bir şekilde belirtilmediği görülürken, belirtildiği zamanlarda da resmi haber kaynağına dayandırıldığı ve farklı kaynakların bir arada sunulması aktarıldığı görülmektedir. Anadolu Ajansı'nda da haber kaynağının belirtilmediği haberlere yoğun bir şekilde olmasa da zaman zaman rastlanmakta ancak çoğu haber, yine diğer iki haber ajansında olduğu gibi resmi kaynaklara ve birden fazla haber kaynağına dayandırılmaktadır. Ayrıca Anadolu Ajansı'nda yer alan haberlerde verilerin kaynağı da farklılık göstermekte ve tüm haber kaynaklarına rastlanmaktadır. Haberde veri kullanımında farklı haber kaynaklarının kullanımı olaya ya da konuya ilişkin farklı yaklaşımları ortaya koymakta ve içeriği zenginleştirmektedir. Diğer yandan haber ajanslarının hepsinde oranlar farklılaşsa da, zaman zaman vatandaşların beyanlarına başvurulması ve konuya ilişkin düşüncelerinin aktarılması orman yangınlarının taşıdığı ya da taşıyacağı risklerin yönetilmesinde ve ortadan kaldırılmasında karar alıcıların ve uygulayıcıların iş birliği içerisinde sağlıklı bir iletişim gerçekleştirilmesine de hizmet etmektedir. Haber verileri içerisinde uzman görüşlerine yer veren ve yabancı medya kuruluşlarından

aldığı bilgileri de sunan haberler, sadece Anadolu Ajansı'nda yer almaktadır. Kuşkusuz Anadolu Ajansı'nda bu verilere ilişkin haber kaynaklarının sunumu, orman yangınına ilişkin haberlerin sadece bölgesel değil aynı zamanda küresel boyuttaki etkileriyle ele alındığını ve uzman görüşler çerçevesinde yapılandırıldığını da göstermektedir. Tablo 4 verileri, İhlas Haber Ajansı'nda ve Demirören Haber Ajansı'nda yer alan orman yangını haberlerine ilişkin kaynağı belirtilen verilerin daha çok belirli kategorilerde yoğunlaştığını, sınırlı kaldığını ve konunun çeşitli etkileriyle ele alınarak farklı haber kaynaklarına dayandırıldığı haberlerin fazlalaştırılması gerektiğini ortaya konmaktadır. Tüm ulusal haber ajanslarının resmi haber kaynaklarına ve farklı haber kaynaklarının bir arada sunumuna önem ve öncelik vermesi, konunun yetkili kişiler ve kurumlar tarafından çerçevelenmesini sağlayıp güvenilirliği arttıracığı ve her haberde veriye ilişkin kaynağın belirtilmesinin de konuya ilişkin tüm yönlerin ve olası sonuçların bütüncül bir perspektiften ortaya konması yönünden katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Tablo 5: Ulusal Haber Ajanslarında Orman Yangını Haberlerinde Kullanılan Görsel Unsurların Dağılımı

Orman Yangını Haberlerinde Görsel Unsurların Kullanımı	Ajanslar			Toplam
	Anadolu Ajansı	İhlas Haber Ajansı	Demirören Haber Ajansı	
Fotoğraf ve Videonun Bir Arada Kullanımı	5 %7,8	30 %28	10 %26,3	45 %21,5
Fotoğraf, Video ve İnfografik Unsurların Bir Arada Kullanımı	6 %9,4	0 %0	0 %0	6 %2,9
Fotoğraf Kullanımı	52 %81,3	59 %55,1	28 %73,7	139 %66,5
Fotoğraf ve Ses Dosyalarının Bir Arada Kullanımı	1 %1,6	0 %0	0 %0	1 %0,5
Video Kullanımı	0 %0	17 %15,9	0 %0	17 %8,1
Görsel Kullanılmamış	0 %0	1 %0,9	0 %0	1 %0,5
Toplam	64 %100	107 %100	38 %100	209 %100

Tablo 5'de ulusal haber ajanslarında yer alan orman yangını haberlerinin hangi görsel unsurları içerdiğine yönelik oranlara yer verilmektedir. Ulusal haber ajanslarında genel olarak en fazla fotoğraf (%66,5) ve aynı zamanda fotoğraf/video kullanımının bir arada (%21,5) olduğu haberlere rastlanmaktadır. Tüm bunların haricinde haberlerde video kullanımına (%8,1) rastlanmakla beraber, fotoğraf, video ve infografik unsurların bir arada sunulduğu (%2,9) haberlere zaman zaman, fotoğrafın ve ses dosyalarının bir arada kullanıldığı (%0,5) haberlere de nadiren yer verildiği görülmektedir. Ayrıca nadiren görselin kullanılmadığı (%0,5) haberlere de rastlanabilmektedir. Verilere bakıldığında, genel

olarak ulusal haber ajanslarında yer alan orman yangını haberlerinde görsel unsurların mutlaka kullanıldığı görülmekle birlikte, söz konusu bu unsurların da yoğun olarak fotoğraf ve videodan oluştuğu ortaya konmaktadır. Diğer yandan, yeni nesil gazetecilik uygulamalarının yansımalarından olan veri görselleştirme ve sunma aşamasının en önemli araçlarından biri olan infografiklerin bu alanda kullanılması haberi zenginleştirmekte ve anlaşılabilirliğini kolaylaştırmaktadır.

İhlas Haber Ajansı, orman yangını haberlerini en yoğun fotoğrafla (%55,1) desteklediği gibi aynı zamanda sıklıkla fotoğraf ve videonun bir arada kullanıldığı (%28) haberlere de yer vermektedir. Ayrıca İhlas Haber Ajansı'nda video ile desteklenen (%15,9) haberlere de rastlanmakta birlikte, nadiren görsel kullanılmayan (%0,9) haberlerle de karşılaşmaktadır. Fotoğraf, video ve infografik unsurların bir arada kullanıldığı (%0) ve aynı zamanda fotoğraf/ses dosyalarının bir arada kullanıldığı (%0) haberler ise İhlas Haber Ajansı'nda hiç yer almamaktadır.

Anadolu Ajansı'nda incelenen orman yangını haberlerinin çoğunda fotoğraf kullanımının (%81,3) olduğu görülmektedir. Fotoğraf, video ve infografik unsurların bir arada kullanımının (%9,4) ve aynı zamanda fotoğraf ve videonun bir arada kullanımının (%7,8) söz konusu olduğu haberlere de yoğun olmasa da rastlanmaktadır. Anadolu Ajansı'nda fotoğraf ve ses dosyalarının bir arada kullanıldığı (%1,6) haberlerin nadiren yer aldığı, videonun kullanıldığı (%0) haberlerin ise hiç yer almadığı görülmektedir. Diğer yandan, Anadolu Ajansı'nda tüm haberler görsel unsurlarla desteklenmekte ve görsel kullanılmayan (%0) haberlerle hiç karşılaşmamaktadır.

Demirören Haber Ajansı'na bakıldığında, orman yangını haberlerinin genelinin fotoğrafla desteklendiği (%73,7) görülmektedir. Aynı zamanda fotoğraf ve videonun bir arada kullanıldığı (%26,3) haberlere de yer verilmektedir. Demirören Haber Ajansı'nda yer alan tüm haberlerde de görsel unsurlar mutlaka yer almaktadır. Ayrıca video kullanımına (%0), fotoğraf ve ses dosyalarının bir arada sunumuna (%0) ve yine fotoğraf, video ve infografik unsurların bir arada kullanımına (%0) ilişkin haberlerin hiç yer almadığı da tablo verileri doğrultusunda açığa çıkmaktadır.

Tablo 5 verilerine göre; tüm ulusal haber ajanslarında genel olarak habere ilişkin görsel unsurların mutlaka yer aldığı görülmekle birlikte, sadece İhlas Haber Ajansı'nda yer alan tek bir haberde görsel unsura erişilememektedir. Ulusal haber ajanslarının genelinde orman yangını haberlerinin temasına bağlı olarak fotoğrafların, videoların ve bu unsurların bir arada kullanıldığı haberlere sıklıkla rastlanmaktadır. Diğer yandan, Anadolu Ajansı'nda diğer ulusal haber ajanslarından farklı olarak habere ilişkin infografik unsurlar da ön plana çıkmakta ve dijital medyaya özgü uygulama pratikleri haberi zenginleştirerek anlaşılabilirliğini de kolaylaştırmaktadır. Orman yangını haberlerinin toplumsal, ekonomik ve ekolojik yansımalarıyla pek çok risk faktörünü konu edindiği göz önünde bulundurulduğunda, konuya ilişkin görsel unsurların konuyu yansıtabilecek şekilde sunulması, risk faktörlerinin ortaya konularak okuyucuya aktarılmasını sağlamaktadır. Özellikle orman yangınlarının içerisinde barındırdığı çok yönlü risklerin, yangınların sonucunda oluşacak olan sonuçların ortaya konmasında ve risklerin ortadan kaldırılmasında haberin konusu, kaynağı ve nasıl sunulduğu kadar kullanılan görsel unsurların da toplumu uyarma ve harekete geçirme yönünde önemli bir rol üstlendiği söylenebilmektedir.

Tablo 6. Ulusal Haber Ajanslarında Yer Alan Orman Yangını Haberlerinin Niteliği

Orman Yangını Haberlerinin Niteliği	Ajanslar			Toplam
	Anadolu Ajansı	İhlas Haber Ajansı	Demirören Haber Ajansı	
Bilgilendirici	40 %62,5	95 %88,8	31 %81,6	166 %79,4
Bilgilendirici ve Uyarıcı	24 %37,5	12 %11,2	7 %18,4	43 %20,6
Toplam	64 %100	107 %100	38 %100	209 %100

Tablo 6’da ulusal haber ajanslarının her birinde yer alan orman yangını haberlerinin niteliğine ilişkin veriler yer almaktadır. Ulusal haber ajanslarının genelinde yer alan haberlerin yoğun bir şekilde bilgilendirici (%79,4) niteliğe sahip olduğu ve zaman zaman da hem bilgilendirici hem de uyarıcı (%20,6) bir nitelik taşıdığı görülmektedir. Ulusal haber ajanslarında yer alan orman yangını haberleri daha çok orman yangınına ilişkin müdahalelere, mücadele unsurlarına ve orman yangınlarının kontrol altına alındığına dair okuyucuyu bilgilendirmektedir. Tüm bu bilgilendirme süreci, kimi zaman da orman yangınları sonucu oluşan zararlara ve risk unsurlarına odaklanırken, haberin içerisinde barındırdığı temaya bağlı olarak genel hatlarıyla tehdit unsurlarını aktaran bilgiler üzerine temellenmektedir. Ayrıca orman yangınlarının çevreye ve insan sağlığına olan olumsuz etkilerini konu edinen haberlerin de konunun çok boyutlu olarak içerisinde taşıdığı toplumsal, ekonomik ve ekolojik riskler hakkında bilgi içerdiği gözlenmektedir. Ulusal haber ajanslarında yer alan bilgilendirici ve uyarıcı niteliğe sahip olan haberler ise hem orman yangınlarının nedenlerine, müdahalelerine ve olası muhtemel zararlarına odaklanırken, aynı zamanda uyarıcı bir rol de üstlenerek yapılması gerekenler hakkında bilgi vermektedir. Kuşkusuz orman yangını haberleri içerisinde önemli bir tema olarak beliren orman yangınlarını önlemek için alınan tedbirler, kısıtlamalar, uyarılar, tatbikatlar ve denetimler; haberin niteliğinin de bilgilendirici ve uyarıcı olduğunu ortaya koymaktadır. Aynı zamanda, orman yangınlarına neden olan küresel ısınma ve iklim değişikliğinin içerisinde taşıdığı risklere yönelik dünya genelinde yaşanan ya da yaşanması muhtemel olan olaylara/durumlara ilişkin bilgi veren ve insanları alarma geçiren haberlerin de bu kategoride yer aldığı görülmektedir.

İhlas Haber Ajansı’nda yer alan orman yangınları haberleri; yoğun olarak bilgilendirici (%88,8), nadiren de hem bilgilendirici ve hem de uyarıcı (%11,2) bir nitelik taşımaktadır. Anadolu Ajansı’na bakıldığında, orman yangını haberlerinin yoğunlukla bilgilendirici (%62,5) ve zaman zaman da hem bilgilendirici hem de uyarıcı (%37,5) bir niteliğe sahip olduğu ortaya konmaktadır. Demirören Haber Ajansı’nda yer alan orman yangını haberlerinin de sıklıkla bilgilendirici (%81,6), kimi zaman da hem bilgilendirici ve hem de uyarıcı (%18,4) bir niteliğe sahip olduğu görülmektedir. Tablo 6 verileri, İhlas Haber Ajansı’nda ve Demirören Haber Ajansı’nda konuya ilişkin incelenen haberlerin genel olarak bilgilendirici nitelik taşıdığını, kısmen de hem bilgilendirici hem de uyarıcı nitelikte olduğunu göstermektedir. Bu ajanslarda yer alan iki haber niteliği arasındaki oran farkı çok olmakla birlikte, Anadolu Ajansı’nda ise bu oranlar arasındaki farkın azaldığı da gözlenmektedir. Bu durumda Anadolu

Ajansı'nda gerek bilgilendirici gerekse de bilgilendirici ve uyarıcı haberlerin daha dengeli bir dağılım gösterdiği söylenebilmektedir. Orman yangını haberlerinin sağlıklı bir risk iletişimi bağlamında konunun nedenlerini, oluşum anını ve olası zararlı sonuçlarını ele alan bir şekilde bilgilendirici, uyarıcı ve harekete geçirici tüm nitelikleri içerisinde barındırması gerekmektedir. Dolayısıyla söz konusu bu haberlerin, sadece ani ve beklenmedik bir şekilde oluşan orman yangınlarına yönelik bir bilgilendirme görevi üstlenmemesi aynı zamanda çeşitli nedenlerle oluşması muhtemel olan tehlikelerin ve içerisinde çevre-insan sağlığı için tehdit oluşturan unsurların ortaya konularak ortadan kaldırılmasına yönelik insanları uyarıcı ve harekete geçirici bir rol üstlenmesi gerektiği de düşünülmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Dünyada iklimsel değişikliklere ve insan kaynaklı etkilere bağlı olarak ortaya çıkan orman yangınları, çevre ve insan sağlığı için ciddi bir risk faktörü olarak belirmektedir. Her yıl dünyanın çeşitli bölgelerinde farklı nedenler sonucu açığa çıkan yangınlarda, pek çok yeşil alan yok olurken ve maddi kayıplar yaşanırken, bazı canlı türleri yok olmakta ve insan sağlığı da olumsuz etkilenmektedir. Bölgesel gelişim sürecine bağlı olarak orman yangınlarının son yıllarda medya tarafından sıklıkla ele alındığı görülmektedir. Özellikle Türkiye'de yaz aylarında yoğun bir şekilde karşılaşılan orman yangınları medyaya çeşitli yönleriyle yansımakta ve medyada farklı temalar altında ön plana çıkmaktadır. İçerisinde toplumsal, ekonomik ve ekolojik bağlamda değerlendirilebilecek pek çok risk unsurunu barındıran orman yangınlarının medyada nasıl ve ne şekilde sunulduğu, bu risklerin ortaya konmasında ve yönetilmesinde belirleyici bir işlev üstlenmektedir. Herhangi bir sorun teşkil eden toplumsal konulara ya da ani gelişen olaylara yönelik gerçekleştirilecek sağlıklı bir risk iletişimi; o sorunla ya da konuyla bağlantılı nedenlerin belirlenmesine, o sürece yönelik toplumsal iletişimin doğru ve sistematik bir şekilde gerçekleştirilmesine, riskler çerçevesinde yaşanması muhtemel sonuçların ortaya konmasına ve alınan kararların kimler tarafından nasıl uygulanacağına dair bir bilgilendirme ve iletişim süreci üzerine temellenmektedir. Orman yangınlarının yaz aylarında Türkiye'de yurt genelinde bazı bölgeler için risk teşkil etmesi, o bölgelerde konuyla ilgili herhangi bir gelişme olduğunda sürekli ve planlı bir şekilde toplumsal bilgilendirme sürecinin gerçekleştirilmesini gerekli kılmaktadır. Kuşkusuz bu bilgilendirme sürecinin en önemli aktörlerinden birisi olarak beliren ulusal haber ajanslarının, orman yangınlarının içerisinde taşıdığı riskleri ortaya koymada, bu riskleri yönetmede ve ortadan kaldırmada toplumla sağlıklı bir iletişim gerçekleştirilmesinde öncü bir rol üstlenebileceği düşünülmektedir.

Bu çalışmada, son yıllarda önemli bir gündem konusu olarak beliren orman yangınlarının ulusal haber ajanslarının sayfalarında yer alan haberlerde nasıl ve ne şekilde ön plana çıktığı ortaya konularak risk iletişimi bağlamında genel bir değerlendirmeye gidilmektedir. Türkiye'de yurt genelinde yayıncılık alanında geniş bir ağına sahip haber ajanslarından olan İhlas Haber Ajansı'nda, Anadolu Ajansı'nda ve Demirören Haber Ajansı'nda yer alan orman yangını temalı haberler, içerdiği tema, kullanılan görsel unsurlar, verinin kaynağı ve içeriğin niteliği doğrultusunda risk iletişimi perspektifinden tartışmaya açılmaktadır. İçerik analizi sonucunda elde edilen veriler, araştırma sorularının cevabını şu şekilde ortaya koymaktadır:

*Ulusal haber ajanslarının her birinde farklı dağılım gösterse de, orman yangını haberlerine 1-31 Temmuz 2022 tarihleri arasında sıklıkla rastlanmaktadır. İhlas Haber Ajansı'nda yoğun ve Anadolu

Ajansı'nda sıklıkla yer alan haberlerin Demirören Haber Ajansı'nda diğer iki ajansa göre daha az yer aldığı görülmektedir. İncelenen dönemde orman yangınlarının gelişimine ve kontrol altına alınma sürecine bağlı olarak haber ajansları tarafından konunun takip edildiği ve sunulduğu ortaya çıkmaktadır.

*Ulusal haber ajanslarının tümünde yerel ve bölgesel kapsamda değerlendirilebilecek haberlerin sayısı fazlayken, konuyu uluslararası kapsamda ele alan haberlerin sayısı ise azdır. Veriler her ne kadar ajansların hepsinde küçük oransal farklılıklar ortaya koysa da, ulusal haber ajanslarında orman yangınına ilişkin haberlerin genellikle orman yangının ortaya çıkmasına, kontrol altına alınmasına, yangına yönelik yapılan müdahalelere, yangının kontrol altına alınması sonucu oluşan zararlara yönelik bilgiler içerdiği görülmektedir. Orman yangınına neden olan sebepler, ihmaller, iklimsel olaylar ve yangın sürecinde yapılması gerekenler, uyarılar ve uyulması gereken kurallar ulusal haber ajanslarında yer alan haberlerde daha arka plana itilmekte ve genellikle temalar olaya ya da konuya yönelik uyarıcı ve harekete geçirici olmaktan ziyade bilgilendirici nitelikte olmaktadır. Ayrıca haber ajanslarının genelinde verinin/bilginin kaynağının belirtilmemiş olduğu haber sayısının fazla olduğu görülmekle birlikte, belirtildiği haberlerde de konuyla bağlantılı resmi haber kaynaklarının ve birden fazla haber kaynağının daha fazla kullanıldığı ortaya konmaktadır. Zaman zaman vatandaşların da görüşlerinin ve yabancı medya kuruluşlarından edinilen bilgilerin yer aldığı haberlere de rastlandığı ancak, uzman görüşlerinin kaynak olarak kullanıldığı haberlere çok az başvurulduğu görülmektedir. Haberlerde kullanılan görsel unsurlar ise genellikle olayı ya da konuyu destekleyen fotoğraf ve fotoğraf/video birlikteliğinden oluşmaktadır.

*Veriler ışığında, haber ajanslarının tümünde yer alan haberlerin çoğunluğunun konuyla bağlantılı olarak okuyucuya genel bilgiler sunduğu ortaya konmaktadır. Ayrıca zaman zaman hem bilgilendirici hem de uyarıcı nitelikte haberlere de rastlanmaktadır. Kuşkusuz haberin niteliği aynı zamanda haberin içeriği doğrultusunda şekillenmekte ve içerdiği temaya bağlı olarak niteliği de değişiklik göstermektedir. Yukarıda da belirtildiği üzere, orman yangını haberlerinin daha çok yangına ilişkin müdahale anına ve yangının kontrol altına alındığına dair temaya sahip olduğu göz önünde bulundurulduğunda, bu haberlerin uyarıcı nitelikte değil de daha çok o sürece ait bilgilendirici nitelikte olduğu görülmektedir. Orman yangınlarının nedenleri üzerinde duran, sürecin nasıl yönetileceği konusunda bilgi veren, alınan kararların nasıl ve kimler tarafından uygulanacağını ortaya koyan ve sürecin sonucunda oluşacak zararların ortadan kaldırılmasına yönelik toplumu gerek bilgilendiren gerekse de uyarıcı haber sayılarının artırılması gerekmektedir.

Son olarak ulusal haber ajanslarının orman yangını haberleri örneğinde; risk iletişimi için gerekli olan konuya ilişkin tüm bilgilerin verilmesinde, nedenlerin, sonuçların ve gelecekte oluşması olası olan zararların bütüncül olarak ele alınmasında yetersiz kaldığı görülse de, bu haberlerin haber ajansları tarafından incelenen dönem içerisinde sıklıkla ele alındığı ve sürece ilişkin genel bilgiler içerdiği de görülmektedir. Dolayısıyla risk iletişiminde orman yangınına, sürece, müdahale çalışmalarına ve yangının kontrol altına alınmasına yönelik bilgilendirici nitelikteki haberlerin varlığı oldukça değerli görülmekle birlikte, konuya ilişkin yapılması ve uyulması gerekenlerin, sürecin başlangıcından sonuna kadar risk içeren tüm unsurların ortaya konularak toplumun çift yönlü bir iletişim yoluyla hem bilgilendirilmesine hem de uyarılmasına yönelik haberlerin de ön plana çıkarılması gerektiği

düşünülmektedir. İnsan ve çevre sağlığı için oldukça önem taşıyan bu konuya ilişkin risklerin net bir şekilde ortaya konulması, sürecin sağlıklı yönetilmesi ve bu sürece yönelik medyada yer alan haberlerin sadece ani ve beklenmedik durumlar ve koşullar söz konusu olduğunda değil, aynı zamanda farklı etkileri göz önünde bulundurularak ulusal ve küresel boyuttaki yansımalarıyla düzenli ve sistematik bir şekilde ele alınması gerekmektedir.

Çıkar Çatışması Beyanı

"Ulusal Haber Ajansları Üzerinden Orman Yangını Haberlerinin Risk İletişimi Bağlamında Değerlendirilmesi" başlıklı makalem ile ilgili herhangi bir kurum, kuruluş, kişi ile mali çıkar çatışması yoktur ve yazarlar arasında da herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Kaynakça

- Ataman, B. & Erken, Ö. (2012). Liberal Basın Teorisi ve Ulusal Basında Çevre Haberleri (Serkan Kırılı, Ümit Sarı Ed.). *Medya ve Gündelik Yaşamda Çevre Gerçeği*. Aya Kitap.
- Aygün, B. (2007). Küresel ve Yerel Çevre Sorunlarının Risk Olarak Algılanması Üzerine Bir Araştırma (Ayşegül Mengi Ed.). *Çevre ve Politika Başka Bir Dünya Özlemi*. İmge Kitabevi Yayınları.
- Bal, H. (2013). *Nitel Araştırma Yöntemi*. Fakülte Kitabevi Yayınları.
- Cengiz Temizkan, A. (2013). Dünyanın Geleceği İçin Yeşil Bir Bakış: Çevre Gazeteciliği (Şebnem Çağlar Ed.). *Şövalyelik Mesleği Gazeteciliğin Uzmanlık Alanları*. Literatürk Yayınları.
- Coombs, W.T.(2010). Crisis Communication A Developing Field (Robert L. Heath Ed.). *The SAGE Handbook of Public Relations*. Sage.
- Cömert Baechler, N. (2018). Afet Risk ve Zarar Azaltmada İletişim Stratejisinin Rolü, *2ND International Symposium on Natural Hazards and Disaster Management*. <https://www.ishad.info/PastConferences/ISHAD2018/ISHAD2018/papers/A1.1-ISHAD2018ID140.pdf>.
- Cunningham W.P. & Cunningham M.A. (2010). *Environmental Science: A Global Concern*, McGraw-Hill.
- Fernández, N. , Bl'azquez, J.M., Fisteus, J.A. , S'anchez, L., Sintek, M., Bernardi, A, Fuentes, M., Marrara, A., Ben-Asher, Z. (2006). NEWS: Bringing Semantic Web Technologies into News Agencies. *The Semantic Web - ISWC 2006*. Lecture Notes in Computer Science. Vol 4273. Springer, Berlin, Heidelberg. https://doi.org/10.1007/11926078_56.
- Flavin, C. (1997). İklim Değişikliğinin Yol Açtığı Risklerle Mücadele (Linda Starke Ed.). *Dünyanın Durumu 1996*. Tübitak-Tema Vakfı Yayınları.
- Girgin, A. (2002). Haber Ajansı. *Selçuk İletişim*. 2 (2), 107-116.
- Koç Akgül, S. (2013). Türkiye'de Risk Toplum Süreci: Afet Gazeteciliği (Şebnem Çağlar Ed.). *Şövalyelik Mesleği Gazeteciliğin Uzmanlık Alanları*. Literatürk Yayınları.
- Mol, T. (1993). Orman Yangınları. *İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*. 43 (3-4),69- 78.
- Odabaş, Z. Y. (2018). İklim Değişikliği ve Küresel Isınma: Çevre ve Afet Sosyolojileri Açısından Bir Değerlendirme. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22(3),1559-1575.

- Orman Genel Müdürlüğü. (2021). *Ormancılık İstatistikleri 2021*. <https://www.ogm.gov.tr/tr/e-kutuphane/resmi-istatistikler>
- Özdemir, O. (2017). *Ekolojik Okuryazarlık ve Çevre Eğitimi*. Pegem Akademi Yayınları.
- Özmen, Ş. Y. (2014). Çevre ve İletişim (İhsan Günaydın, Tufan Özsoy Ed.). *Disiplinler Arası Bakış Açısı ile Çevre*. Hiperlink Yayınları.
- Şahin, M. (2012). *Ajans Gazeteciliği ve Haber Ajansları*. Pelikan Yayıncılık.
- Taylan, A. (2015). Nitel ve Nicel Araştırmalarda Evren ve Örneklem Seçimi ve Sorunlar (Besim Yıldırım Ed.). *İletişim Araştırmalarında Yöntemler*. Literatürk Yayınları.
- Wu, F.& Farland, W.H. (2007). Risk Assessment and Regulatory Decision Making in Environmental Health Decision (Mark Rabson, William Toscano Ed.). *Risk Assessment for Environmental Health*. Jossey-Bass.

Extended Abstract

Forest fires, which are being experienced intensively throughout the world today, are noted as an important environmental problem that involves social, environmental and economic risks. The modern age we live in is witnessing a period in which global warming, climate changes, droughts, forest fires, natural disasters and various environmental problems are experienced in different parts of the world. Unlimited consumption of natural resources by humans and production processes that can harm the environment/human health cause nature to no longer be able to renew itself as a result of these intensive production and consumption activities. Not only do all human-induced negative factors cause deterioration of the natural environment, increase in global warming and climate changes, but they also take away the right of future generations to live in a healthy world. Droughts, especially those resulting from global warming, can cause forest fires, threatening the lives of humans and other living things as well as causing environmental destruction. Forest fires, which occur both due to natural causes and as a result of human-induced factors, are an important problem that threatens the world with its social, economic and environmental risks. As an important social tool, how and in which way the media conveys news about forest fires in Turkey and around the world is an important factor in identifying and preventing risks. A healthy information process through the media on the causes of forest fires, the process of their occurrence and the social, economic and environmental damages that occur following forest fires facilitates the management of risks.

In Turkey, forest fires are experienced more intensely in various regions during the summer months and national news agencies, which have a wide broadcasting network, share images, data and information regarding forest fires in these regions with other mass media and the public. It is thought that national news agencies have an important function in providing instant information about events developing suddenly in the region and in revealing situations involving risk. It is assumed that national news agencies, which can undoubtedly be considered as the fastest means of obtaining information about forest fires occurring in different regions, can take on a pioneering role in risk communication by conveying continuous and up-to-date information that needs to be presented to the public about the emergence of forest fires, their development process and how they will affect whom. With this in mind, the study uses content analysis method to reveal how and in what way the forest fire news on the home pages of Anadolu Agency (AA), İhlas News Agency (İHA) and Demirören News Agency (DHA), which are national news agencies with an important publishing network in Turkey, are presented. In the light of the findings, it is discussed how effective the mentioned national news agencies are in the context of risk communication over forest fire news.

Between July 1-31, 2022, the number of news items concerning forest fires in national news agencies is 209 in total. Forest fire news is most frequently covered by İhlas News Agency, followed by Anadolu Agency and to a lesser extent by Demirören News Agency. There was a general increase in the number of news items covered by national news agencies in parallel with the number of the forest fires that occurred regionally during the period analyzed. Forest fire themed news in national news agencies is generally local/regional and international news remains in the background. Information on the moment of the outbreak of the forest fire, the control of the fire, the interventions made with the fire and the damages that occurred after the fire was under control constitute the prominent topics of forest fire news in national news agencies. On the other hand, it is seen that other issues such as the causes of forest fires, imprudence, negligence, climatic conditions and the measures to be taken after the forest fire is brought under control remain in the background. In addition, the presentation and quality of news also change in relation to the issues that come to the fore in national news agencies. The high number of news reports on the moment of intervention to forest fires and taking forest fires under control reveals that these news reports are more informative rather than warning/activating the reader. It is concluded that national news agencies have not made sufficient progress in risk communication because they have not attached adequate importance to such news topics as why forest fires occur, how the risks will be revealed, how the process will be managed, and what measures will be taken after the fire is brought under control. Therefore, it is thought that the news reports which are broadcast in national news agencies regarding the occurrence process of forest fires, which contain risk elements for human, other living things and environmental health, the measures to be followed and the determination of the ways to be followed by taking the fire under control should have both informative and warning qualities for the society. The fact that forest fire news in national news agencies has both an informative and warning function is an important factor in revealing the risks related to the issue, determining the ways to be followed to eliminate them and providing a two-way communication with the society in this process.